

συνοψίζοντες διὰ βραχείων τὰ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας ἀνακοινοῦμεν τὰ ἐξῆς:

Ἐν Ἀθήναις ἐνήργησεν ἡ Ἑταιρεία μικράν τινα ἀνασκαφὴν τάφων παρὰ τὸν Κολωνὸν διὰ τοῦ παρ' ἑαυτῇ ἐφόρου Κ. Κουρουνιώτου συντελέσασαν κυρίως πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα σχήματος τῶν τάφων καὶ τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς, καὶ ἐξηκολούθησε δι' ὄλου τοῦ ἔτους τὴν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ παλαιοῦ μέλους τοῦ Συμβουλίου Κ. Μυλωνᾶ ἐνεργουμένην ἀνασκαφὴν καὶ διευθέτησιν τοῦ κατὰ τὴν Στοᾶν τοῦ Ἀπτάλου χώρου. Διὰ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἐκαθαρίσθησαν δέκα ὄλα δωμάτια τῆς στοᾶς καὶ ἐξηρευνήθη ὀλόκληρον τὸ πρόστωρον, ἔνθα ἀπεκαλύφθησαν τὰ θεμέλια 16 βάσεων τῆς ἐξ 22 κίωνων ἀποτελουμένης ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας· προέκυψαν δὲ ἐκ τούτου ἄλλα τε καὶ ὅτι τὸ πρόστωρον εἶχε δύο μόνον κιονοστοιχίας καὶ οὐχὶ τρεῖς, ὡς ἐπιστεύετο.

Μικρά τις σκαφικὴ ἐργασία ἐνηργήθη καὶ ἐν Πειραιεῖ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν κατὰ τοὺς νεωσοίκους καὶ λύσιν τῶν τούτοις συνεχομένων τοπογραφικῶν ζητημάτων, ἰδίως τῶν περὶ τῶν λιμένων Πειραιῶς. Τὰ ἐκ τῆς σκαφῆς δὲ ταύτης πορίσματα ἐκτίθενται ἐν δημοσιευομέναις ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τούτοις ἐκθέσεσι τῶν διεξαγαγόντων αὐτὰς Ἰακ. Δραγάτη, καθηγητοῦ ἐν Πειραιεῖ, καὶ Ἡλ. Ἀγγελοπούλου Νομομηχανικοῦ, αἰτήσει τοῦ ὁποίου, ἀπὸ ἐτῶν φιλοτίμως ἀσχολουμένου περὶ τὰ λιμενικὰ ζητήματα τοῦ Πειραιῶς, προέβη ἡ Ἑταιρεία εἰς τὸ σκαφικὸν τοῦτο ἔργον.

Ἄλλη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν Σουνίῳ, συνέχεια τῆς ἀπὸ τοῦ 1898 ἀρξαμένης, διεξαχθεῖσα καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων καὶ μέλους τοῦ Συμβουλίου Β. Στάη, ὅστις συνοψίζει τὰ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ὡς ἐξῆς: « Ἀνεσκάφη τὸ πρὸς ἄρκτον κρηπίδωμα τοῦ ναοῦ, ἔνθα αἱ ἐκ μεσαιωνικῶν χρόνων τρεῖς δεξάμεναι· ὑπὸ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΗΣ ΣΤΟΑΣ ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΟΥ

("Όρα πίν. I καὶ II)

Καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἡ ἀνασκαφὴ τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου ἐξηκολούθησε τακτικῶς, ἀρξαμένη μὲν τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου, λήξασα δὲ τῇ 12ῃ Δεκεμβρίου.

Πρὸς τοῖς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνασκαφεῖσι μέρεσι (ὄρα Πρακτικ. τοῦ ἔτους 1898, σελ. 65 καὶ ἐξ.) ἀνεσκάφησαν πρῶτον καὶ ἐκαθαρίσθησαν 10 ὅλα δωμάτια, κείμενα ὑπὸ ἐπίχρωσιν 4-5 μέτρων. Τὰ δωμάτια ταῦτα προστιθέμενα εἰς τὰ πέρυσιν ἀνασκαφέντα, 4ον, 5ον, καὶ 6ον, συμπληροῦσι μετὰ τῶν ἐν πρώτοις χρόνοις ἀνασκαφέντων τριῶν μὲν πρὸς νότον 1ου, 2ου, καὶ 3ου, τεσσάρων δὲ πρὸς βορρᾶν 18ου, 19ου, 20ου καὶ 21ου, τὰ 21 δωμάτια ἐξ ὧν ἀπετελεῖτε ἡ στοά.

Ἐξερευνήθη εἴτα ἀνασκαφέν εἰς ἰκανὸν βᾶθος ὀλόκληρον τὸ πρόστων πλὴν μικροῦ αὐτοῦ μέρους πρὸς βορρᾶν, τοῦ ὑπὸ τοῦ φυλακείου κατεχομένου. Ἐκ τῆς ἐξερευνήσεως δὲ ταύτης προέκυψαν δύο σπουδαιόταται ἀνακαλύψεις· ἀνευρέθησαν πρῶτον τὰ θεμέλια 16 βάσεων τῆς ἐξ 22 κίωνων ἀποτελουμένης ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας τῆς στοᾶς (Πιν. II, ἀριθ. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19), πέντε δὲ τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 12, 21, 22 θεμέλια κίωνων διεκρίνοντο καὶ πρὸ τῆς ἡμέτερας ἀνασκαφῆς, τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 μάλιστα κίονος ἐσώθη καὶ ἡ μετὰ διπλῆς σπείρας καὶ σκοτίας βάσις (Πιν. I. 1, 2, 3, 4, 5,) τοῦ δὲ ὑπ' ἀριθ. 20 κίονος ἐσημειώθη ἡ θέσις μόνον, διότι οὗτος καλύπτεται ὑπὸ τὸν μεσημβρινὸν τοῖχον τοῦ τρίτου μεσαιωνικοῦ πύργου (Πιν. II, ζ η). Εἴτα δὲ προήλθον εἰς φῶς κατὰ τὸ πρὸς βορρᾶν τῆς στοᾶς μέρος τὰ θεμέλια τῆς ἐξέδρας τῆς ἀντιστοίχου τῇ πρὸς νότον κειμένη (Πιν. II. Β').

Καὶ ἐκ μὲν τῆς ἀνευρέσεως τῶν θεμελίων τῶν κίωνων τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας τῆς στοᾶς διορθοῦνται τινὰ ἐσφαλμένως εἰκοτολογηθέντα ἐν τῇ ἀναπαραστάσει τοῦ μνημείου· καὶ δὴ ἀπεδείχθη πρῶτον, ὅτι τὸ πρόστων εἶχε δύο μόνον κιονοστοιχίας, οὐχὶ δὲ τρεῖς, δεύτερον δέ, ὅτι τὰ μεταξῶνια διαστήματα τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας εἶνε ἀραιότερα τῶν μεταξῶνίων δια-

στημάτων τῆς ἐπὶ τῆς προσόψεως τῆς στοᾶς δωρίου κιονοστοιχίας, ἔχοντα ἀκριβῶς τὸ διπλάσιον μῆκος ἐκείνων, κατ' ἀκολουθίαν δὲ οἱ κίονες τῆς δευτέρας κιονοστοιχίας ἦσαν μόνον 22· τρίτον ἐξακριβωθέντος διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν, ὅτι δὲν ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν δύο εἰρημένων κιονοστοιχιῶν ἄλλη τρίτη κιονοστοιχία, ἀποκλείεται ἡ παραδοχὴ μαρμαρίνων δοκῶν κατὰ πλάτος τῆς στοᾶς, ἐφ' ᾧ ἐστηρίζετο τὸ πάτωμα τοῦ δευτέρου ὀρόφου, διότι οὐ μόνον ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἐσωτερικοῦ τοίχου τῆς στοᾶς, ἐφ' οὗ αἱ θύραι αἱ φέρουσαι εἰς τὰ δωμάτια, εἰς τὴν δευτέραν ἐσωτερικὴν κιονοστοιχίαν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν ἐξωτερικὴν εἶνε μεγάλη, ἔχουσα συνάμα μῆκος 13,277 Γ. Μ., ἀλλὰ καὶ ἔχνη τοιούτων μαρμαρίνων δοκῶν, ἂν καὶ ἀνεσκάφη ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ χῶρος, ἐφ' οὗ ἡ στοὰ ἦτο ἰδρυμένη, δὲν εὐρέθησαν. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ σπουδαῖα πορίσματα, τὰ ὅποια ἀρυόμεθα ἐκ τῆς ἀνευρέσεως τῶν θεμελιῶν τῶν κίωνων τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας, ἐκ δὲ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν θεμελιῶν τῆς ἐξέδρας (Πιν. II. Β) καὶ ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τοῦ βορείου τοίχου τοῦ 18^{ου} δωματίου, τοῦ κλιμακῆδὸν ἀνιόντος ἀποδεικνύεται ἀναμφηρίστως ὅτι ἡ στοὰ τοῦ Ἀττάλου ἐξετείνετο ἀρχικῶς μέχρι τοῦ 18^{ου} δωματίου αὐτῆς συμπεριλαμβανομένου. τὰ δὲ τελευταῖα τρία δωμάτια 19^{ον}, 20^{ον}, 21^{ον} μετὰ τοῦ πρὸ αὐτῶν προστώου καὶ τῆς σωζομένης ἀκόμη ὀλοκλήρου σχεδὸν ἐξέδρας ἐπὶ τοῦ ἀκροτάτου βορείου τῆς στοᾶς τοίχου (Πιν. II. Γ), εἶνε προσθήκη γενομένη κατόπιν, ὅμως δὲ οὐχὶ καὶ πολὺ βραδύτερον τῶν χρόνων τῆς ἰδρύσεως τῆς στοᾶς (159-138 π.Χ.), διότι ἡ οἰκοδομία εἶνε σχεδὸν ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς λοιπῆς ἀρχικῆς στοᾶς, τῆς ἐκτεινομένης μέχρι τοῦ 18^{ου} δωματίου.

Ἄπαν τὸ ἀνασκαφὴν καὶ ἐξερευνηθὲν πρόστων ἐπιχώσαντες ἀνηγάγομεν εἰς τὴν αὐτὴν στάθμην τοῦ σωζομένου στυλοβάτου τῆς ἐξωτερικῆς κιονοστοιχίας, ἀφήσαντες κενὸν μόνον διάστημα περὶ τὰ θεμέλια τῶν κίωνων τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας, ἵνα ᾧσιν ὄρατά, διότι πάντα σχεδὸν τὰ θεμέλια ταῦτα κείνται εἰς ἰκανὸν βάθος ἀπὸ τοῦ δαπέδου τοῦ προστώου, μάλιστα δὲ τὰ βορειότερα, ἀφικνούμενα ἐνιαχοῦ εἰς βάθος 4-5 μέτρων (1).

(1) Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ἡ στοὰ ἀνιδρύθη ἦτο λίαν ἐπικλινές κατὰ τὴν ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν διεύθυνσιν, διὰ τοῦτο τὰ θεμέλια τῶν κίωνων τῶν στυλο-

Ἄλλ' ἵνα ἐξασφαλίσωμεν αὐτὰ ἀπὸ τῆς καταπτώσεως τῶν χωμάτων περιεβάλομεν διὰ τοίχων.

Μετὰ τὴν ἰσοπέδωσιν τοῦ προστώου καὶ τὴν περιτείχισιν τῶν θεμελιῶν τῶν κίωνων τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας, οἰκοδομήσαντες ἐν καταλλήλῃ τῆς στοᾶς τόπῳ (Πιν. II, ο - π.) βάθρον στερεόν, ἐκ μεγάλων λίθων (1), ἐστήσαμεν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἀπὸ τοῦ 1862 ἀνευρεθέντα ἐνεπίγραφα τεμάχια τοῦ ἐπιστυλίου, τὰ φέροντα τὰ ὀνόματα τοῦ ἰδρύσαντος τὴν στοᾶν Ἀττάλου τοῦ Βου, τοῦ ὀμωνύμου πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς Ἀπολλωνίδος, ἀφοῦ συνεκολλήσαμεν αὐτὰ πρῶτον καὶ συνεπληρώσαμεν τὰ ἐλλείποντα μέρη ἐκ γύψου διὰ τοῦ δεξιωτάτου τεχνίτου Παναγιώτου Καλούδη, ἐργασθέντος ὑπὸ τὰς ὀδηγίας μας λίαν ἐντέχνως καὶ μετ' ἀξιεπαίνου ζήλου ἕνα περίπου μῆνα.

Ἄλλ' ἵνα ἐξασφαλίσωμεν τὰ ἐκ γύψου συμπληρωθέντα τοῦ ἐπιστυλίου μέρη ἀπὸ τῆς ἐπηρείας τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τῶν χειμερινῶν βροχῶν ἐχρίσαμεν αὐτὰ διὰ λινελαίου μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ δι' ἐλαιοχρώματος καταλλήλου, ἐν ᾧ ἐγένετο ποιά τις ἀπομίμησις τοῦ μαρμαρίνου χρώματος, ἀλλ' ὑπὸ τόνον διάφορον, ἵνα εὐκόλως διακρίνονται τὰ ἐκ γύψου συμπληρωθέντα αὐτοῦ μέρη. Ἐπιθυμοῦντες δὲ νὰ παραστήσωμεν τὸ συμπληρωθὲν ἐπιστύλιον κατὰ τὴν ἀρχικὴν μορφήν του, ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἐπιθέσωμεν ὑπὲρ αὐτὸ τὰ τρίγλυφα μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν γείσων, ὧν πλείστα διεσώθησαν·

βατῶν καὶ τῶν τοίχων εὔρηνται εἰς μείζον βάθος κατὰ τὸ βόρειον ἢ τὸ νότιον μέρος· μετὰ τὴν ἀναγωγήν δὲ πρῶτον πάντων τῶν θεμελιῶν εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς τὸν στυλοβάτην στάθμην, ἐγένετο ἡ τεχνητὴ ἐπίχωσις τῶν κενῶν μερῶν καὶ συνετέλεσθη οὕτω ἡ ἰσοπέδωσις τοῦ ἐδάφους· ὅμως δὲ πρὸς τοῦτο ἀφηρεθήσαν καὶ οὐκ ὀλίγα χρώματα ἀπὸ τοῦ νοτίου τῆς στοᾶς μέρους, τεκμήριον δὲ καὶ τὸ σωζόμενον ἔτι ἀνάλημμα τοίχου πρὸς νότον τοῦ μεσαιωνικοῦ πύργου (Πιν. II, Η - Η), ἐφ' οὗ εἶχεν ἐπαικοδαμηθῆ τὸ ἐκκλησιδίων τῆς Παναγίας Πυργιωτίσσης, τὸ καθεαιρεθὲν τῷ 1860, πρβλ. Φιλιστ. τομ. 1, σελ. 44 Α. Mommsen, Athenae christianae σελ. 92, ἀριθ. 110.

(1) Τὸ βάθρον τοῦτο ἔχει μῆκος 14,75 ὕψος 1,25 καὶ πλάτος 0,88 Γ. Μ. Καὶ τὸ μὲν μῆκος καὶ πλάτος αὐτοῦ ἐλάβομεν ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεπιγράφων τεμαχίων τῶν ἐπιστυλίων ἐπ' ἀκριβὲς καταμετρηθέντων, τὸ δὲ ὕψος ὠρίσαμεν τοιοῦτο, ὥστε μετὰ τοῦ ἐπιστυλίου, ἔχοντος ὀλικὸν ὕψος 0,45 περίπου, τὰ γράμματα ἐγκεχαραγμένα ὄντα κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ, νὰ συμπέτωσι πρὸς τὴν γραμμὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἰσταμένου θεατοῦ.

ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα δὲν εἶχον ἐπ' ἀκριβῆς τὸ αὐτὸ μῆκος, ἄλλα μὲν ὄντα ὀλίγον βραχύτερα, ἄλλα δὲ ὀλίγον μακρότερα τῶν τεμαχίων τοῦ ἐνεπιγράφου ἐπιστυλίου, ἠρέσθημεν νὰ ἐπιθέσωμεν αὐτὰ ἐφ' ἐνὸς μόνον ἐπιστυλίου, τοῦ καὶ σωτέρου διατηρηθέντος, ὅπως δώσωμεν τοῦλάχιστον ἰδέαν τινὰ, ἔστω καὶ ἀμυδράν, τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ σχήματος,

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς ἰδρύσεως τῆς στοᾶς, χρόνους βεβαίως παρακμῆς, δὲν ἐτηρεῖτο πλέον ἐν τῇ ἐξεργασίᾳ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν ἢ ἀκρίβεια ἐκείνη ἢ παρατηρουμένη εἰς τὰ ἀρχιτεκτονικὰ ἔργα τῶν ἐνδόξων χρόνων, καθ' οὓς πάντα τὰ ὁμοειδῆ μέλη μνημείου τινὸς κατεσκευάζοντο τὰς αὐτὰς ἔχοντα διαστάσεις(1), ἐν ᾧ ἐνταῦθα φαίνεται, ὅτι ἕκαστον τρίγυλον καὶ ἕκαστον γείσον ἀνήκεν εἰς ἴδιον ἐπιστύλιον· ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται καὶ ἡ περιέργως διαφορὰ κατὰ τὰς διαστάσεις τῶν ἐπιστυλίων, τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν ἔχουσι μῆκος 2,42, ἄλλα δὲ 2,43, καὶ ἄλλα 2,44, ὥστε καὶ τὰ ἐνεπίγραφα ἐπιστύλιά μας εἶχον ἴδια ἕκαστον τρίγυλα καὶ ἴδια γείσα, καταστραφέντα δυστυχῶς, τὰ δὲ διασωθέντα, ἀνήκοντα εἰς ἄλλα τεμάχια τοῦ ἐπιστυλίου δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐν λόγῳ ἡμέτερα. Τῆς ἀρχιτεκτονικῆς δὲ ταύτης ἀνακριθείας ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τεκμήρια, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γείνη ἄλλοτε ἀλλαγῆ ὁ προσήκων λόγος.

Τὴν ἐπὶ καταλλήλου βάρθρου τοποθέτησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν τιμιωτάτων τούτων λειψάνων τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου ἐθεωρήσαμεν τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀναγκαίαν, καθόσον ταῦτα ἀποτελοῦσι τὰ μόνα ἀψευδῆ μαρτύρια, δι' ὧν ὠρίσθησαν μὲν ἐξ ἐνὸς ἀναμφιλέκτως ὁ ἰδρυτῆς καὶ ὁ χρόνος τοῦ οἰκοδομήματος, ἔληξαν δ' ἀφ' ἐτέρου ἐσαεὶ αἱ ἀνωφελεῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ γελοῖαι εἰκοτολογίαὶ τῶν ἀρχαιολογούντων.

Τὰ εὐρήματα τοῦ λήξαντος ἔτους δὲν εἶνε δυστυχῶς οὔτε πολλὰ οὔτε σημαντικά· συνίστανται δὲ ταῦτα·

Α^{ον} ἐκ τεμαχίων καὶ συντριμμάτων γλυπτῶν τινων, ὧν τὸ κυριώτερον μεγάλη κεφαλὴ Ἀθηνᾶς κρανοφόρου, φερούσης ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ κράνους κεφαλὴν κριοῦ ἀπαραλλάκτως ὥσπερ

(1) Ἀπαντῶσιν ἐνίοτε καὶ ἐν τοῖς ἀρχιτεκτονικοῖς ἔργοις τῶν καλῶν χρόνων ἀνακριθείαι τινες περὶ τὰς διαστάσεις, ἀλλ' ἐλάχισται.

ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκείνῃ κεφαλῇ Ἀθηνᾶς, τῇ ἐσφαλμένως προσαρμοσθεῖσῃ τῷ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τοῦ Cassel ἀποκειμένῳ κορμῷ τῆς Λημνίας Ἀθηνᾶς (πρὸ βλ. Wölkel in Welckers Zeitsch. für Kunst σελ. 256 κ. ἐξ., Müller-Wieseler DAK πιν. XX ἀριθ. 210, Clarac Musée de sculpture pl. 462 F. ἀριθ. 867A., Furtwängler Meisterwerke der griech. Plastik σελ. 7.

Βον ἐξ ἀποσπασμάτων ἐπιγραφῶν μεταγενεστέρων χρόνων, καὶ Γον ἐκ τεμαχίων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, ἀνηκόντων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν στοάν τῶν τελευταίων δὲ τούτων τινὰ τυγχάνουσι σπουδαιότατα, ἅτε συμπληροῦντα μέλη ἀρχιτεκτονικὰ τῆς στοᾶς ἐλλείποντα τέως, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ γείνη ἡ ἀναπαράστασις τοῦ μνημείου ὀρθότερα. Πάντα ταῦτα τὰ εὐρήματα ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἀνεγράφησαν εἰς ἴδιον ἐπὶ τούτῳ κατάλογον, θέλουσι δὲ δημοσιευθῆ ἐν οἰκείῳ τόπῳ ὁμοῦ μετὰ τῶν πέρυσι καὶ ἐν προτέροις χρόνοις ἀνευρεθέντων.

Πρὸς τελειότεραν κατανόησιν τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων παραθέτομεν ἐν τέλει δύο ὀριζοντιογραφίας τῆς στοᾶς μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐξηγήσεων ἡ πρώτη τούτων παριστῶσα τὴν κατάστασιν τῆς στοᾶς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐξαιρέτου πραγματείας τοῦ Bohn, ἣν ἐξέδωκε τῷ 1882 περὶ τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου, μετὰ δύο χαλκογραφικῶν πινάκων ἐν τῷ Zeitschrift für Bauwesen, ἡ δὲ δευτέρα ἐμφαίνουσα τὴν παροῦσαν τῆς στοᾶς κατάστασιν μετὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ 1898 καὶ 1899, ἐξεπονήθη κατὰ τὰς ὁδηγίας μας ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου ἀρχιτέκτονος τῆς ἡμετέρας ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας κ. Ἀλεξάνδρου Λυκάκη.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δύο ἐν λόγῳ ὀριζοντιογραφιῶν ἀντιλαμβάνεται ἕκαστος εὐκόλως τὴν πρόοδον τῆς κατὰ τὰ ἔτη 1898 καὶ 1899 ἀνασκαφικῆς ἐργασίας καὶ πείθεται, ὅτι δὲν ὑπολείπεται πλέον πολὺ μέρος νὰ ἀνασκαφῆ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἔργου, τοῦ ὁποίου ἀποπερατουμένου ἀποκαλύπτεται τέλος τὸ μῆκιστον τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαίων οἰκοδομημάτων καὶ συντελεῖται οὕτως ἐν τῶν σπουδαιότερων ἀνασκαφικῶν ἔργων τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, πρὸ τεσσαρακονταετίας ἀρξάμενον.

Τόσα εἴχομεν νὰ εἴπωμεν συλλήθδην ἐφέτος περὶ τῆς ἀνασκα-

φῆς τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου, ἐπιφυλασσόμεθα δὲ μετὰ τὴν τελείαν ἀποπεράτωσιν αὐτῆς, ἥτις, ὡς ἐλπίζομεν, δὲν θὰ βραδύνη, νὰ δημοσιεύσωμεν εἰδικὴν πραγματείαν μεθ' ὄλων τῶν ἀναγκαιῶν τοπογραφικῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, πρὸς δὲ μετὰ ἀναπαραστάσεως πλήρους τῆς στοᾶς (1). Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἐργασίαν μας ταύτην θὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὴν ὀλικὴν τῆς στοᾶς ἀποκάλυψιν, θέλομεν προσπαθήσῃ νὰ πραγματευθῶμεν τὰ περὶ αὐτῆς πληρέστερον τῶν πρὸ ἡμῶν γραψάντων(2).

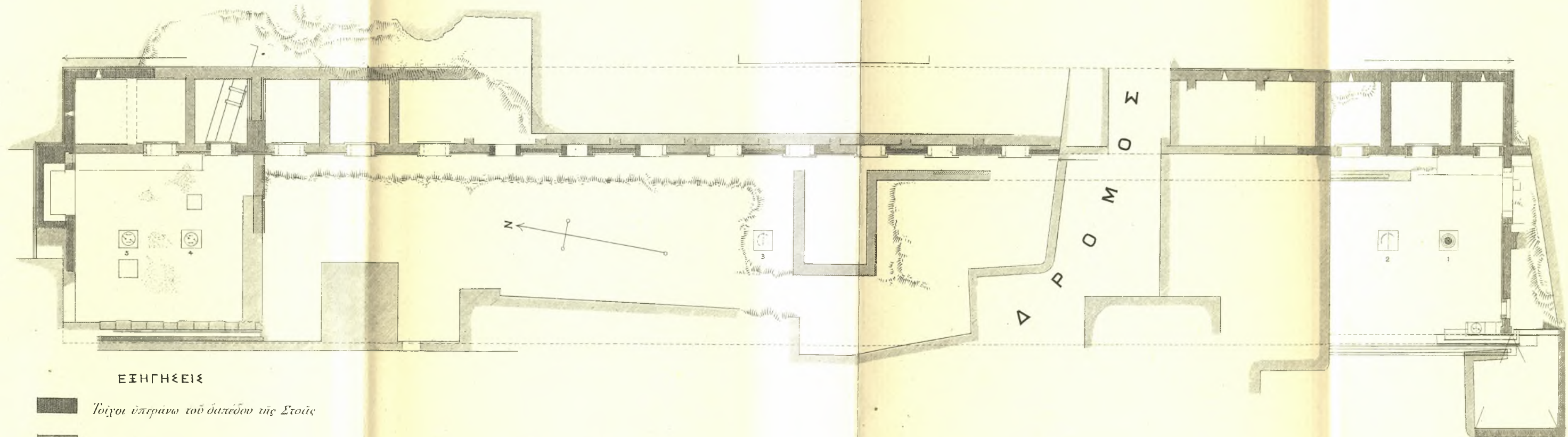
Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Δεκεμβρίου 1899.

Κ. Δ. ΜΥΛΩΝΑΣ

(1) Ἀγγέλλομεν εὐχαρίστως τοῖς φιλαρχαίοις ὅτι τὴν ἀναπαράστασιν ταύτην ἡμῖν χαριζόμενος, ἀνέλαβε πᾶνυ προθύμως νὰ ἐκτελέσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τελευταίων τῆς στοᾶς ἀνασκαφῶν ὁ διάσημος ἐν Βερολίῳ φίλος μας ἀρχιτέκτων κ. Friederich Adler.

(2) Περὶ τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου πλὴν τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Στεφάνου Κουμανούδη ἐν ταῖς γενικαῖς συνελεύσεσι τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας 1860, σελ. 8-11, 1861, σελ. 14-18, 1862, σελ. 7-10, 1869, σελ. 7-9, 1875, σελ. 22-23· καὶ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς αὐτῆς· 1871, σελ. 11-12, 1874, σελ. 18-23, 1890, σελ. 8-11, πρὸς δὲ ἐν Φιλιστ. τόμ. Α' σελ. 40, καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Πέτρου Περδάνογλου Φιλιστ. Τόμ. 1, σελ. 264 κ. ἔξ., ἐπραγματεύθησαν πρὸ τῆς ἐνάρξεως μὲν τῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας ἐπιχειρηθεισῶν τῶν πρῶτον τῷ 1859 ἀνασκαφῶν ὁ Raoul-Rochette, Top. d'Athènes ἐν Journ. d. Sav. 1852 σελ. 53 καὶ ὁ Göttling ἐν Berichte d. Königl. Saecht. Gesellschaft 1853 σελ. 69 (=Gesammelte Schrift. II, 133), μετὰ δὲ τὴν ἐναρξιν αὐτῶν ὁ Δανός, Ussing König. Attalos Shoa i Athen Kopenhagen 1873, μάλιστα δὲ ὁ διαπρεπὴς ἀρχιτέκτων Friederich Adler ἐν τῷ 34ῳ προγράμματι Zum Winckelmansfeste der archäologischen Gesellschaft zu Berlin «die Shoa des Königs Attalos zu Athen» μετὰ τεσσάρων πινάκων καὶ δύο ξυλογραφιῶν, Berlin 1874· ἐν ἔτει δὲ 1875 ἐκτενέστερον εἰς φύλλον «die Stoa des Königs Attalos II zu Athen μετὰ 7 πινάκων καὶ τριῶν ξυλογραφιῶν· ὁ Adler διὰ τῶν δύο αὐτοῦ σοφῶν πραγματειῶν ἔθετο τὴν πρῶτην ἐπιστημονικὴν βᾶσιν διὰ πᾶσαν μέλλουσαν τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου ἔρευναν, ἂν δὲ ἡστόχησε περὶ τινα, ταῦτα εἶνε ἐλάχιστα κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὸ ὅλον ἔργον· ἄλλως δὲ πᾶς δίκαιος καὶ ἴσος ἐπικριτὴς ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του πλὴν ἄλλων καὶ τοῦτο ὅτι, ὅτε ὁ Adler ἐξέδωκε τὰς ἐν λόγῳ πραγματείας του, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου ἐκαλύπτετο ἀκόμη ὑπὸ τὴν γῆν.

Μετὰ τὸν Adler τελευταῖος ἔγραψε περὶ τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου τῷ 1882 ὁ R. Bohn ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ πραγματείᾳ του «Die Stoa des Königs Attalos des zweiten zu Athen, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Zeitschrift für Bauwesen· οὗτος ἔχων ὑπ' ὄψιν του οὐ μόνον τὰς πραγματείας τοῦ Adler, ἀλλὰ καὶ μνημεῖα τῆς Περγᾶμου, παρεμφερῆ πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις στοᾶν τοῦ Ἀττάλου, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐρευνήσει ἐπὶ τόπου καὶ μελετήσει ἐπισταμένως κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1879/80 (Πρὸβλ. Bohn αὐτόθι· σελ. 2), κατώρθωσε νὰ διείδῃ τινὰ ὀρθότερον.

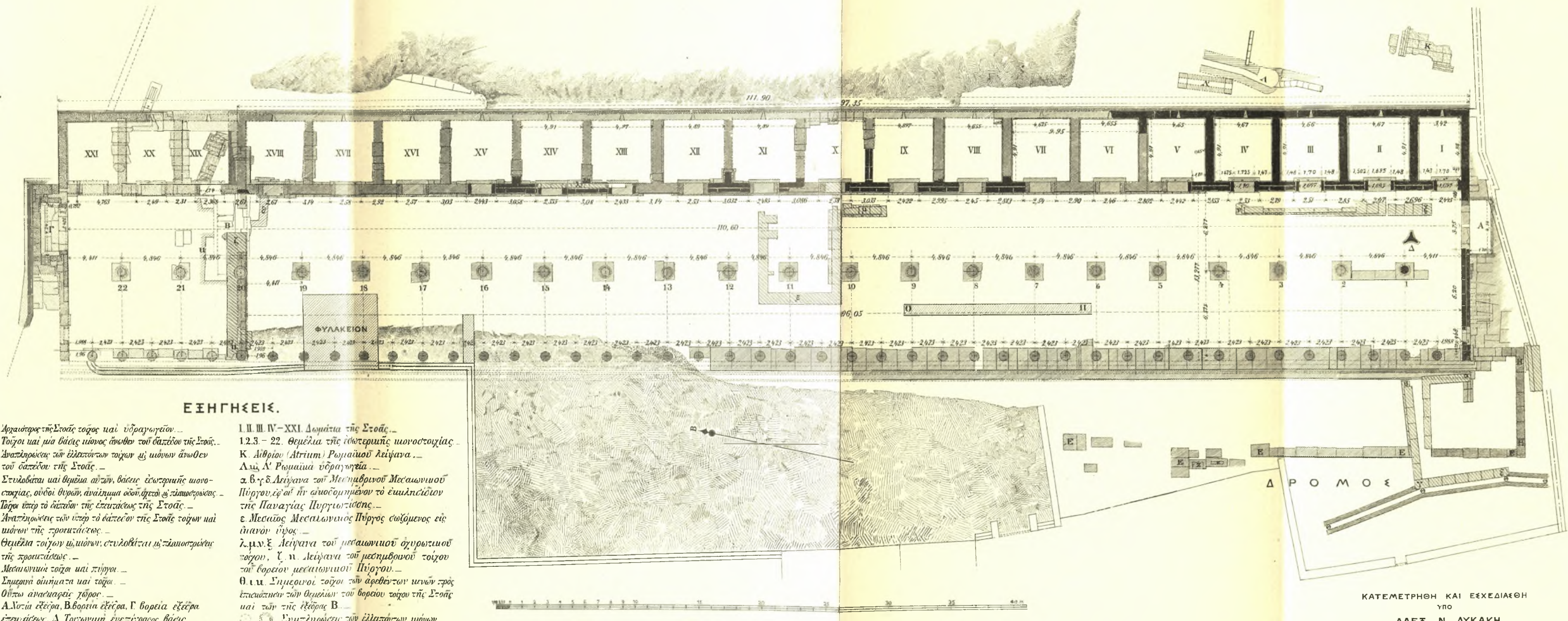

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

- Τοίχοι ὑπεράνω τοῦ δαπέδου τῆς Στοῆς
- Θεμέλια τοίχων
- Λείψανα Μεσαιωνικοῦ ὀγκώματος
- Μεταγενέστεροι τοῖχοι

ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΤΟΑΣ ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΟΥ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ ΤΟΥ 1898 ΚΑΙ 1899

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ.

- Αρχαιότερες της Στοάς τοίχοι και υδραγωγείων.
- Τοίχοι και μία βάσις μύλων άνωθεν του δαπέδου της Στοάς.
- Αναπληρώσεις των έλλειπόντων τοίχων με μύλων άνωθεν του δαπέδου της Στοάς.
- Στυλοβάται και θεμέλια αυτών, βάσις έσωτερικής μονοστοκίας, οδοί θυρών, ανάλημμα οδού, ήτοι μ. πλωσορώσας.
- Τοίχοι υπέρ το ύψος της επευτάτης της Στοάς.
- Αναπληρώσεις των υπέρ το ύψος της Στοάς τοίχων και μύλων της προευτάτης.
- Θεμέλια τοίχων με μύλων, στυλοβάται με πλωσορώσας της προευτάτης.
- Μεσαιωνικά τοίχοι και πύργοι.
- Σημερινά οικήματα και τοίχοι.
- Οπίσθια ανακατασκευές.
- Α. Νοτιά εξέδρα, Β. βορεία εξέδρα, Γ. βορεία εξέδρα επευτάτης. Δ. Τριγωνική ενεπίγραφος βάσις ΕΕΕΕΕ. Ανάλημμα άρχαίας οδού, ΖΖ. τετραγωνικά κολύμβητα επί του ανάλημματος, εις ά ήσαν εντεταμένα ανάγλυφα ή πλάγις ενεπίγραφαι ΗΗ. Ανάλημμα προς μεσημβρινήν της Στοάς. ΘΘΘΘ. άρχαίος ήτοις.

- Ι. ΙΙ. ΙΙΙ. ΙV. ΧΧΙ. Δωμάτια της Στοάς.
- 1. 2. 3. - 22. Θεμέλια της έσωτερικής μονοστοκίας.
- Κ. Αίθριον (Atrium) Ρωμαίου λείψανα.
- Α. Β. Α' Ρωμαίια υδραγωγεία.
- α. β. γ. δ. Λείψανα του Μεσημβρινού Μεσαιωνικού Πύργου, εφ' ου ήν αμφοδουμημένον τό έπιμυκίδιον της Παναγίας Πυργωτίσσης.
- ε. Μεσαιός Μεσαιωνικός Πύργος εσόμενος εις ήλιανόν υψος.
- ζ. μ. ν. ξ. Λείψανα του μεσαιωνικού οχυρωτικού τοίχου, ζ. η. Λείψανα του μεσημβρινού τοίχου του βορείου μεσαιωνικού Πύργου.
- θ. ι. α. Σημερινοί τοίχοι των άφθέντων μινών προς επευτάτην των θεμελιών του βορείου τοίχου της Στοάς και των της εξέδρας Β.
- ο. π. Συμπληρώσεις των έλλειπόντων μύλων.
- ο. ς. Συμπληρώσεις των έλλειπόντων και στυλοβατών.
- ο. ζ. Βάθρον έρου έστάθην ή αναθηματική του Αττίλου επιγραφή.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΗΕΙ ΣΤΟΑΕ ΑΤΤΑΛΟΥ ΤΟΥ Β' ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΕΚΑΦΗΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1898 ΚΑΙ 99.

ΚΑΤΕΜΕΤΡΗΘΗ ΚΑΙ ΕΞΕΧΕΔΙΑΣΘΗ ΥΠΟ ΑΛΕΞ. Ν. ΛΥΚΑΚΗ.